

*Іванченко О. М.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри загальної теорії права та держави
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ГЕНЕЗА ТЕОРЕТИКО-ФІЛОСОФСЬКИХ ПОГЛЯДІВ ТА ТИПОЛОГІЯ ЛЕГІТИМНОСТІ ПРАВА

Анотація. У статті досліджено генези теоретико-філософських поглядів та типології легітимності права. Визначено, що в ракурсі розуміння легітимності як певної обґрунтованості, як певного критерію правильності права виникає можливість розглядати взаємозв'язки правопорядку з існуючим порядком володарювання. Зазначено, що розкриття сутності легітимності права пов'язано з вирішенням багатьох завдань і включає в себе філософські, правові, соціологічні та політичні виміри. Наголошено, що важливим є визначення рівня сприйняття суспільством правових норм, виокремлення тих цінностей, переконань та інтересів, які впливають на легітимність права в різних групах і сегментах суспільства. Доведено, що враховуючи багатогранність поняття та високу соціальну цінність легітимності права, його дослідження має базуватися на відповідних теоретико-філософських засадах. Визначено, що соціум влаштований таким чином, що будь-які правила з часом, рано чи пізно, можуть втратити свої властивості. Помилково вважати, що існує можливість вивести певний параметр прийнятності соціальних правових норм, який стане універсальним. Аргументовано, що легітимність – це властивість, виявлення якої є реальним тільки завдяки створенню певної теоретичної моделі, що стоїть осторонь як від етичного, так і від радикально вираженого релятивізму. Доведено, що право не є атомізованою структурою, оскільки воно не поділяється на кілька маленьких частинок у формі окремих суджень. Обґрунтовано, що не існує певного єдиного вірного шляху, точно так, як не існує певної ідеальної нормативної системи. Констатовано, що схвалюючи певні правила формулювання, то зобов'язуємося їх дотримуватися, і лише тоді логіка може вважатися «примусовою» з боку тієї чи іншої інтелектуальної діяльності. Зроблено висновок, що суть права в контексті нормативної системи не дає їй ніяких особливих привілеїв, позбавляючись лише самих непотрібних, але все ще забезпечуючи велику свободу для творчого підходу. Зазначено, що з тієї причини, що при обговоренні філософських питань використовуються здебільшого міркування про метод як такий, необхідно керуватися саме ним, поставивши мету – дослідити і з'ясувати, який науково-практичний спадок теорія права і держави змогла пронести з собою крізь епоху, а також виокремити позиції, які донині мають певну актуальність.

Ключові слова: легітимність права, легітимація права, легітимація державно-правових інституцій, легальність права, філософська доктрина, політологічна доктрина, соціум, нормативна система.

Постановка проблеми. Головну увагу в статті присвячено дослідженню генези теоретико-філософських поглядів та типології легітимності права. Вбачається, що легітимне право

є «правильним» правом, причому його «правильність» можна визначати, користуючись безліччю різних критеріїв – починаючи від моральної коректності і закінчуючи економічною ефективністю або комунікативною раціональністю. В наведеному розумінні легітимність слугує загальним відсиланням до того чи іншого критерію «правильності», адже різні переконання визнають легітимним в одному випадку економічно ефективне право, у другому – морально виправдане право, в третьому – богоугодне право тощо.

Цінності, необхідні для того, щоб дослідити зобов'язуючу силу права в цій ситуації не викликають жодних дискусій про легітимність права, оскільки призводять до систематизації різних підходів, за допомогою яких можна оцінювати якість правового регулювання, а разом із цим до ситуації, у якій можуть висуватися судження про легітимність, що виключають одне одного.

В ракурсі розуміння легітимності як певної обґрунтованості, як певного критерію правильності права виникає можливість розглядати взаємозв'язки правопорядку з існуючим порядком володарювання. В такому контексті, який безумовно має політичне забарвлення, часто застосовують поняття «демократичної легітимації», яке відображає переконання у тому, що чинні закони демократичних держав є створеними народом і для народу, і виходячи з цього, за визначенням являються легітимними, у той час як правопорядки недемократичних держав з тієї ж причини є створеними не народом і не для народу, і таким чином є нелегітимними.

Науковий і практичний дискурс надають різного юридичного значення відповідним аспектам легітимності. Легітимність норми права в політологічній і філософській доктринах нерідко розуміють у якості обґрунтованості цієї норми. Ще один вимір легітимності права являють собою її соціологічні показники. В цьому ракурсі легітимність представляється соціальним фактом підтримки норм права і існуючого правопорядку в цілому з боку соціуму. Ця логіка легітимності права відтворюється різними міжнародними рейтингами верховенства права, ставлення до корупції, довіри до правової системи тощо.

Відповідно виникає необхідність більш глибокого дослідження генези наявних теоретико-філософських дискурсивних підходів до розуміння і визначення права в цілому та його легітимності.

В контексті дослідження відповідної генези необхідно додатково звернутися і до визначення типології легітимності, адже легітимність права може проявлятися, як мінімум, в трьох аспектах, які, досить імовірно, будуть між собою розходитися в конкретних ситуаціях: суб'єктивній, процедурній і змістовній легітимності.

Метою статті є дослідження генези наукових поглядів та типології легітимності права.

Аналіз наукових публікацій. Дослідженням теоретико-методологічних аспектів поняття легітимності в сфері науки держави і права займалися такі вітчизняні вчені як: А. Баумейстер, С. Бистрицький, В. Дудченко, Ю. Калюжна, О. Коваль, В. Кокорський, Т. Кравченко, П. Манжола, І. Музика, В. Невідомий, М. Неліп, В. Нечипоренко, Ю. Оборотов, С. Олефіренко, О. Петришин, І. Рибак, Т. Сивак, О. Скрипнюк, С. Сливка, Л. Спинка, М. Тур, Х. Хвойницька, М. Цвік, С. Шевчук, Н. Юськів, та інші.

Проблематикою легітимності як основи права, дослідженням механізмів легітимації державно-правових інституцій, питаннями відмежування легальності права від легітимності права і його легітимації в межах сучасної теорії права займалися такі зарубіжні вчені як: К. Апелль, Р. Арон, М. Вебер, Ю. Габермас, Р. Дворкін, І. Кант, Д. Лок, Н. Луман, Е. Макінтайр, Т. Парсонс, Д. Ролз, Ж. – Ж. Руссо, Ч. Тейлор, С. Хантінгтон та інші.

Виклад основного матеріалу. Розкриття сутності легітимності права пов'язано з вирішенням багатьох завдань і включає в себе філософські, правові, соціологічні та політичні виміри. Науковий підхід до встановлення природи легітимності права ставить питання про його моральні й етичні основи: чи відповідають правові норми загальним моральним принципам? Чи є вони справедливими? Не менш важливим є визначення рівня сприйняття суспільством правових норм, виокремлення тих цінностей, переконань та інтересів, які впливають на легітимність права в різних групах і сегментах суспільства. Відповіді на зазначені питання варіюються залежно від культурних, історичних і політичних умов та створюють складну мережу факторів, які визначають легітимність права в конкретному суспільному контексті. Легітимність права, по суті, означає, що норми права визнані суспільством, є чіткими, передбачуваними та здатними застосовуватися у практичних ситуаціях.

О. Назаренко стверджує: «...в наш час важливе місце посідає потреба українського суспільства уникнути загрози виникнення значних соціально-політичних та економічних криз, які можуть призвести до панування правового нігілізму» [1, с. 22].

Враховуючи високу соціальну цінність легітимності права, його дослідження має базуватися на відповідних теоретико-філософських засадах.

Вивчення відповідної теми починається на тому етапі, коли чітко поділяються між собою підстави виконання певного правила, а також привід для його виконання.

Соціум влаштований таким чином, що будь-які правила з часом, рано чи пізно, можуть втратити свої властивості. Потрібно також відзначити факт, що соціальні норми рано чи пізно неодмінно втрачають актуальність і потребують нової артикуляції підстав належного, що в них міститься. Помилково вважати, що існує можливість вивести певний параметр прийнятності соціальних правових норм, який стане універсальним.

Власне, легітимність – це властивість, виявлення якої є реальним тільки завдяки створенню певної теоретичної моделі, що стоїть осторонь як від етичного, так і від радикально вираженого релятивізму [2, с. 18]. У цьому випадку варто не вдаватися в крайнощі, щоб сформувати дієву, аргументовану теорію легітимності, яка буде відповідати сучасним інноваційним світовим тенденціям.

Вбачається, що першим етапом кожного теоретико-правового дослідження має бути філософське осмислення та артикулювання позицій автора. Потрібно детально вивчити методи, які він використовує у своїй роботі, базові категорії тощо, щоб мета і необхідність теми дослідження стали очевидними, це повною мірою стосується й аналізу поняття «легітимність».

Основною метою дослідження є твердження, що легітимність є фундаментальною характеристикою права. Саме така теза буде становити ядро роботи, разом із паралельним доказуванням правоти цього твердження протягом дослідження.

О. Назаренко в цьому контексті зазначає: «...легітимність дозволяє звести до мінімуму використання державного примусу та забезпечити добровільність реалізації підвладними суб'єктами адресованих їм владних приписів. Вона підтримує стабільність політичної системи, дає можливість вирішити соціальні протиріччя в цивілізованій спосіб, обумовлює моральну виправданість існування порядку державного владарювання та старанне виконання всіма учасниками владних відносин норм і принципів, гарантуючи такий порядок» [1, с. 24].

Американський науковець Р. Лемб констатує, що легітимність є багатовимірною, і сприймає її як багаторівневе поняття [3, с. 11].

Таким чином, починаючи дослідження легітимності права в сучасній державі, потрібно брати до уваги багатогранність цього феномену. Це означає, що в будь-якому разі потрібно звертатися до найбільш значних (за своєю суттю) понять, тому виникає думка, що необхідно пов'язати початок відповідних міркувань із загальним уявленням про нормативні системи.

Видається, що право не є атомізованою структурою, оскільки воно не поділяється на кілька маленьких частинок у формі окремих суджень. Зрозуміло, зробити такий поділ на практиці можливо, проте в такому випадку право втрапить свій системний ефект. З цієї причини вихід за рамки в такій ситуації здається цілком логічним. Вихід у простір з найбільш відповідною розмірністю є стандартним методом, за допомогою якого відбувається оновлення вже наявного знання і в нього вносяться корективи щодо останніх правових тенденцій. Таким чином, потрібно заздалегідь провести дослідження нормативних систем і їх властивостей.

Оскільки існує кілька різновидів систем дефініцій, постарімося поступово провести аналіз їх специфіки та призначення. Першою варто дослідити логіко-правову дефініцію, автором якої є К. Альчуррон, яку він представив зокрема у своїй відомій науковій праці «Нормативні системи» [4, с. 23].

Суть визначеного К. Альчурроном поняття полягає в тому, що аналізуючи велику кількість висловлювань, частина яких формує зв'язки між випадками і рішеннями, із цієї маси можна виокремити певну кількість найбільш змістовних, які й є нормативними системами.

Л. Луць обґрунтовує, що система «є цілісною сукупністю (комплексом) закономірно розташованих та взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів. До основних ознак системи, як правило, відносять: комплексність (сукупність) елементів; впорядкованість та подільність елементів; наявність зв'язків між ними; наявність цілісних властивостей» [5, с. 327].

Іншими словами, не існує певного єдиного вірного шляху, точно так, як не існує певної ідеальної нормативної системи. Коли ми схвалюємо певні правила формулювання, то зобов'язуємося їх дотримуватися, і лише тоді логіка може вважатися

«примусовою» з боку тієї чи іншої інтелектуальної діяльності. «Правило характеризується як положення, яким передається якась закономірність, стало співвідношення певних явищ або як принцип, яким керуються у співжитті, у праці, в поведінці тощо» [6, с. 63].

Позитивними аспектами логічного сприйняття нормативної системи можна відзначити формальність і фактичний нейтралітет. Слід визнати, що вид формулювань, з яких складається нормативна система, не є настільки важливим, оскільки основне завдання виконує сама система слідування, яка є відповідальною за поєднання рішення і випадку. Формулювання можуть відрізнятися відповідно до походження, виду та кількості. Питання стосовно вибору бази і параметрів, на які варто орієнтуватися в процесі вибору, не стосуються самого поняття системи. З цієї причини фундамент певної нормативно-правової практики може складатися з висловлювань, які входять до певного зводу законів або його аналогу [6, с. 4].

Отже, очевидним стає факт, що логічні механізми дають можливість формувати універсальний прототип, який міг би забезпечити виключно логічні параметри на зразок несуперечливості, дедуктивного замикання тощо. І це зовсім не означає, що такого роду система повинна бути масштабною, всеохоплюючою.

Л. Андрусів зазначає: «...необхідно розуміти, що нормативна система – це об'єктивно зумовлена система наявної системою суспільних відносин, формою та устроєм держави й режимом правління» [7, с. 128].

Говорячи про недоліки конкретного логічного усвідомлення реальності, нормативним системам потрібно приділити особливу увагу. Формулювання К. Альчуррона вирізняється якраз тим, що його можна використовувати стосовно будь-яких видів правил, однак у певних ситуаціях така перевага перетворюється на недолік. Причина цього – той факт, що право не є (і ніколи не було) виключно логічною системою, чітко позначеною у власній системі [4, с. 69]. Нормативну систему, зрозуміло, можна спроектувати тільки деонтичними методами, проте в такому випадку загубиться основний фігурант поняття легітимності – її суб'єкт.

Ситуація полягає в тому, що абсолютно всі сфери, яких стосується юриспруденція, мають одну загальну фундаментальну проблему – ефективність нормативного порядку (правової системи). Потрібно розуміти, що будь-які правила та закони не можуть існувати самі по собі, у порожнечі: всі вони складаються під впливом численних факторів, залежно від балансу раціонального й ірраціонального, матеріального та ідеального тощо.

Суб'єкт, своєю чергою, є сенсом формування правової системи як такої, він є джерелом всіх її понять, цінностей і переконань, моральним орієнтиром, що має насамперед обґрунтування особистого поняття справедливості.

Будь-який вчений-дослідник перебуває в повному невіданні стосовно суті абстрактних систем і механізмів і не може точно сказати, чи існує в них певний ідеальний елемент, а якщо й існує, то його суть також залишається неясною.

Таку оцінку відповідної теорії, звичайно, не варто сприймати як критику. Адже теорія, що є формальною, швидше за все, не має за мету давати результат, повністю застосовний на практиці.

Однак завдання дослідження відрізняється від вищевказаного, і для його досягнення нам необхідна більша кількість

інструментів, ніж лише формальна теорія розуміння нормативної системи.

Потрібно звернути увагу, що на відміну від формальної інтерпретації, у вищезгаданому формулюванні встановлюється предикат «соціальний», що сприяє ускладненню роботи, а в певних ситуаціях може повністю заплутати весь процес.

Виходячи з вищевикладеного, будь-яка правова норма повинна відповідати реальній ситуації на практиці, і оскільки в цьому дослідженні мова йде про суб'єктів, які мають вільну волю і практичний інтелект, якраз агентам варто приділити особливу увагу.

Слід підкреслити, що агенти – це учасники нормативної системи, тому що є солідарними стосовно переконання у вірності певного принципу. Він, своєю чергою, є досить багатограним, будучи і фундаментом, і причиною дії, а крім іншого – базою для колективної самоідентифікації агентів тощо. Соціальні системи несуть в собі велику кількість цінностей, і саме цим пояснюється велика кількість правил у соціумі.

У разі застосування в ролі цінності суверенітету суб'єкта, колективна прихильність такій ідеї вимагає поваги до кожної окремої людини. У такій ситуації нормативна система перетворюється на певний вагомий фактор державного розвитку.

Системна позиція сприйняття світу може бути розглянута там, де приймаються певні постулати:

- цілісний об'єкт передує своїм частинам відносно буття;
- будь-який об'єкт стосовно певного зв'язку – це система, яка складається з певної кількості підсистем, і такий акцент на елементи всередині цілого обмежується або цілями, які ставить перед собою сам дослідник, або ж певною структуризацією самої об'єктивної реальності;
- не існує привілейованого методу обирати або ж відзначати об'єкти та зв'язки між ними, тобто постулюється плюралізм систем і гнучкість міжсистемних кордонів.

Таким чином, якщо будь-яка з нормативних систем може бути пояснена завдяки зверненню до певних норм, із яких вона формально сформована, або до агентів, що слідує цим правилам, або до принципів, які є головним фундаментом самоідентифікації, то кожна система соціального порядку може бути описана, як мінімум, трьома способами.

Що стосується теорії К. Альчуррона – це визначення центрального місця для абстрактного елемента, що, в принципі, є цілком нормальним фактом [4, с. 67]. Однак для теорії права було б повністю невірним, сформувавши таке формальне вчення, у певний момент завершити дослідження та заявити, що все можливе стосовно цих норм уже було докладно досліджено раніше.

Зрозуміло, в разі, якщо ми маємо справу з принципами, за якими здійснюється поділ нормативних систем, то за підсумком ми отримаємо зовсім іншу ситуацію, а саме – специфічне, абстрактне вчення метафізичного характеру, що говорить про природу права, моралі та релігії (подібною є теорія природного права, яка звертається до базових філософських категорій, але обмежується абстрактністю понять, не виводячи з них чітких принципів).

Слово «метафізика» в цьому контексті є синонімом онтології. Але якщо ми збираємося описати виключно агентів і специфіку їх поведінки, то можемо сформувати досить велике коло концепцій.

Потрібно також виокремити такий момент вищевказаної теорії: між зазначеними проєкціями нормативної системи немає причинно-наслідкового зв'язку [4, с. 67].

Проблема теми легітимності характеризує змістовний елемент правової системи, тобто вона найменшим чином може бути піддана логічному очищенню [8, с. 22].

Згодом сенс законів і правил, сформованих під впливом того чи іншого авторитету, втрачається, і сила самого правила теж поступово втрачається. Якщо ми, зі свого боку, будемо зберігати нейтральну спостерігальну позицію, то станемо свідками втрати або сенсу, або цінності дій. У ситуаціях такого роду рефлексивна здатність агентів може бути досить сильно знижена, їх дії стають занадто стереотипними, а в самій системі починають з'являтися численні несвідомі компоненти, які рано чи пізно можуть призвести до повного розриву будь-яких зв'язків, що підтримують порядок, і водночас – до втрати будь-якого контролю.

Описана ситуація називається кризою легітимності права, тобто характеризується насамперед тим, що правова система не може повною мірою виконати своє основне завдання. Тут логічно говорити про дефектне встановлення комунікацій, але, зрозуміло, не в прямому сенсі цього слова, а щодо конкретного правового інституту. Такий підхід, звичайно, потребує створення ефективної системи параметрів комунікації [9, с. 255].

На нашу думку, необхідно говорити і про невдачі у сфері юридичної комунікації, проте цьому поняттю ми не надаватимемо виняткового статусу, оскільки воно входить у поняття терміну «криза легітимності», аналіз якого ми проводимо досить ретельно.

Будь-яка із відомих систем має прямі та зворотні зв'язки, що є науковим фактом. Прямі зв'язки потрібні, в першу чергу, для поточного управління, а зворотні відповідають безпосередньо за його «тонкі налаштування» [10, с. 124]. Інакше кажучи, прямі зв'язки відповідають безпосередньо за передання життєво необхідної інформації від центру до периферії, зворотні – за гнучкість системної саморегуляції.

Соціальна система складається з великої кількості вертикальних і горизонтальних зв'язків, але основна її різниця порівняно з технічною системою полягає в тому, що в соціумі не може бути присутнім еталонний баланс між прямими і зворотними зв'язками, адже домінують у більшості випадків перші.

Звідси витікають і відповідні негативні наслідки. Наприклад, якщо в технічній системі інформація безперешкодно потрапляє до споживача, він завжди реагує відповідно. Однак рефлексивність агента у більшості випадків заважає реалізаційному ставленню до певної нормативної системи, тому що сенс функціонуючої свідомості полягає якраз у тому, щоб не допустити мислення на рівні автоматизму. Інакше кажучи, агент є компетентним стосовно рефлекторного відношення, при чому такою мірою, якою він може віддалитися від управлінської сфери та спробувати сприйняти її з іншої позиції.

Але так чи інакше, зміна сприйняття не змінює ціннісного фундаменту, на якому має будуватися життя суб'єкта. Це призводить до того, що попередня ідентифікація суб'єкта і певної спільноти може з часом просто зникнути. І справді, ще ні одна управлінська методика не змогла навіть найменшим чином змінити певного суб'єкта, а з іншого боку – ніяка практика не має можливості врятувати світове співтовариство від великих змін, якщо в їх основі лежать глобальні процеси.

Держава не може переконати більшість агентів у справедливості рішень, які ухвалює публічна влада, якщо ці рішення

такими не є. Не можна також змусити людей сприймати інтереси соціуму за власні інтереси. Зокрема, керуюча інстанція не має можливості збільшити рівень свободи керованих завдяки директивам, адже свобода певною мірою є даром, і примушувати до нього неможливо.

З усього вищесказаного можна зробити висновок, що досліджуючи нормативну систему, призначену для контролю над людською поведінкою, не варто сподіватися, нібито можна одночасно домогтися і ефективності, і загальності.

Найлогічнішим наслідком як першого, так і другого поєднання факторів буде те, що норми, які відповідають за контроль правопорядку, позбавляються своєї обґрунтованості, потребуючи нового доказу потреби в їх існуванні. Навіть якщо припустити, що можна створити певну систему права, головним пріоритетом якої буде власне стабілізація сфери правових цінностей, то через її вплив агенти втратять навіть малу здатність до самостійного мислення і, як наслідок, рефлексії.

Таким чином, можна дійти висновку, що прийнятність певних правил поведінки буде залишатися відкритим питанням в будь-якій правовій системі, що має зворотні зв'язки.

Говорячи про системний підхід до права, ми повинні торкнутися «нейтральної зони», основною характеристикою якої є невизначеність, однак ми сприймаємо її з позитивного боку, а саме:

- як відсутність великої кількості дескриптивних думок, сформованих згідно з нормами відповідної теорії;
- як антропологізм теорії, який допускає такі регулярні прорахунки за участю агентів, що мають волю і розум, які могли б звести цю теорію нанівець.

Інакше кажучи, теорія, в контексті якої відзначені певні дані про людську суть (зокрема такі, як частини буття) і яка представлена інтерпретативними схемами, що стосуються саме цієї думки, буде не такою актуальною, як теорія, згідно з якою повинні бути в наявності певні соціальні передумови. Такі передумови мають включати в себе переконання щодо того, сутність якого конкретно об'єкта є результатом значної кількості факторів, а не, наприклад, онтологічну виняткову позицію еталонної родової сутності згідно вчення платонізму.

Тобто теорія повинна «вміти» працювати з самою суттю реальності, з кожним її елементом на практиці, а не посилається на її дефектність у цілому і намагатися закрити наявні питання досягнення ефемерного, несоціального ідеалу.

Суть права в контексті нормативної системи не дає їй ніяких особливих привілеїв, позбавляючись лише самих непотрібних, але все ще забезпечуючи велику свободу для творчого підходу.

Відповідно до самої ідеї дослідження легітимності права, наступним етапом має постати питання, яка ж методологічна система може бути поєднана з виявленою правовою моделлю, а потім необхідно перейти до самого розуміння права, до аналізу його формування в контексті певної культури й епохи.

О. Назаренко з цього приводу вказує, що «сутність легітимності та легальності державної влади відображається у здійсненні у інтересах народу, на підставі висловленої їй довіри та положень норма права, соціально- значущих та корисних дій» [1, с. 25].

Висновки. Беручи до уваги зазначені вище обставини, очевидно, що вони досить сильно відрізняються від поняття крос-культурної універсальності, проте це зовсім не означає, що необхідно полишити дослідження саме на такому щаблі

узагальнення. Адже саме спроба змістовного викладу теми легітимності права у формі важливого питання дає можливість «нарошувати» характеристики за допомогою різного роду емпіричних даних. У такому випадку весь подальший аналіз, присвячений конкретним питанням проблематики легітимності права, повною мірою отримує змістове навантаження. Така конкретика гармонійно вписується в саму суть цього дослідження, а також може забезпечити його необхідними висновками, що мають стати відповідною квінтесенцією проведеної роботи. З тієї причини, що при обговоренні філософських питань використовуються здебільшого міркування про метод як такий, ми будемо керуватися саме ним, поставивши для себе мету – дослідити і з'ясувати, який науково-практичний спадок теорія права і держави змогла пронести з собою крізь епоху, а також виокремити позиції, які донині мають певну актуальність. Проаналізовані наукові підходи, положення та засади розкривають різні ракурси розуміння, що саме робить право легітимним. Вони відображають багатоманітність філософських поглядів на природу права та на основи його легітимності.

Література:

1. Назаренко О. А. Легітимність та легальність державної влади: науково-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2017. № 4, ч. 2. С. 22 – 25.
2. Рябов С. Г. Легітимність влади як соціально-філософська проблема: (концептуально-методологічний аналіз) : автореф. дис.... д-ра філос. наук: 09.00.03. Київ, 1997. 42 с.
3. Lamb R. Rethinking legitimacy and illegitimacy. Washington, DC: Center for Strategic and International Studies. 2014. P. 11. URL: https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fspublic/legacy_files/files/publication/140519_Lamb_RethinkingLegitimacy_Web.pdf.
4. Alchourron C., Bulygin E. Normative Systems. Springer, 1971. 208 pp. URL: [https://ia802905.us.archive.org/21/items/in.ernet.dli.2015.139562/2015.139562.No mative-Systems.pdf](https://ia802905.us.archive.org/21/items/in.ernet.dli.2015.139562/2015.139562.No%20mative-Systems.pdf)
5. Луць Л. Критерії системного аналізу – методологічні основи дослідження правової системи. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2001. Вип. 36. С. 48 – 50.
6. Hoffe O. Justice politique. PUF. 1991. 400 p.
7. Андрусів Л. Теоретико-правові засади системи нормативно-правових актів. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 128 – 131.
8. Radbruch G. Rechtsphilosophie: Studienausgabe. C. F. Müller Wissenschaft. 2011. 291 p.
9. Воробйов В. А. Комунікативне конструювання політичного представництва. *Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. С. 254–257. URL:

<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a9ff5d74-ef9f-45dd-868a-b713a685f2e5/content>

10. Luhmann N. Legitimation durch Verfahren. Neuwied-Berlin, 1969. 261 p.

Ivanchenko O. Genesis of theoretical and philosophical views and typology of legitimacy of law

The article explores the genesis of theoretical and philosophical views and typology of legitimacy of law. It is determined that in the perspective of understanding legitimacy as a certain justification, as a certain criterion of the correctness of law, there is an opportunity to consider the relationships of the legal order with the existing order of rule. It is noted that revealing the essence of the legitimacy of law is associated with solving many problems and includes philosophical, legal, sociological and political dimensions. It is emphasized that it is important to determine the level of perception of legal norms by society, to identify those values, beliefs and interests that affect the legitimacy of law in different groups and segments of society. It is proved that, taking into account the multifaceted nature of the concept and the high social value of the legitimacy of law, its study should be based on the appropriate theoretical and philosophical principles. It is determined that society is arranged in such a way that any rules may, sooner or later, lose their properties. It is a mistake to believe that there is a possibility to derive a certain parameter of acceptability of social legal norms, which will become universal. It is argued that legitimacy is a property, the manifestation of which is real only through the creation of a certain theoretical model, which stands apart from both ethical and radically expressed relativism. It is proved that law is not an atomized structure, since it is not divided into several small particles in the form of separate judgments. It is substantiated that there is no certain single correct path, just as there is no certain ideal normative system. It is stated that by approving certain rules of formulation, we undertake to adhere to them, and only then can logic be considered “forced” by one or another intellectual activity. It is concluded that the essence of law in the context of the normative system does not give it any special privileges, getting rid of only the most unnecessary, but still providing great freedom for a creative approach. It is noted that for the reason that when discussing philosophical issues, considerations about the method as such are used for the most part, it is necessary to be guided by it, setting the goal - to investigate and find out what scientific and practical heritage the theory of law and the state was able to carry with it through the era, as well as to single out positions that still have a certain relevance.

Key words: legitimacy of law, legitimation of law, legitimation of state-legal institutions, legality of law, philosophical doctrine, political science doctrine, society, normative system.